

Drogi
dla
Natury

Biuletyn Informacyjny

nr 1(6)/2013

Jak pracujemy w gminach?

Od 2012 roku realizujemy kampanie zadrzewieniowe w kolejnych gminach w Polsce. W latach 2012–2013 przeprowadziliśmy pilotażową fazę, realizując lokalne kampanie zadrzewieniowe w 24 gminach w 9 województwach. We wszystkich gminach animatorzy lokalni przeprowadzili przegląd zadrzewień liniowych i opracowane zostały programy kształtowania zadrzewień.

Droży Czytelnicy!

Podczas licznych dyskusji na temat drzew prowadzonych z myślicami konkretnie drogowcami i urzędnikami słyszymy często, że nie stać nas na sadzenie drzew, albo nie stać nas na utrzymanie już rosnących. Zgoda, drzewa kosztują. Ale żeby taka kalkulacja była godna miana rachunku ekonomicznego, musi ona uwzględniać także przychody.

Będąc czcicielami zysku Amerykanie wykonali takie obliczenia i wyszło im na przykład, że 100 drzew w ciągu 40 lat życia przynosi dochody w wysokości 225 tys. dolarów rocznie w postaci oszczędności prądu na klimatyzację, poprawy jakości powietrza i wody, wzrostu cen nieruchomości itd. Odliczając koszty ponoszone na posadzenie i utrzymanie drzew, czysty zysk z obecności 100 drzew wyniesie ponad 140 tys. dolarów. Po więcej konkretnych argumentów na temat drzew zapraszam na strony 4–5.

W biuletynie także znajdziecie szersze informacje o działaniach programu „Drogi dla Natury” w gminach – przygotowaniu programów zadrzewieniowych, szkoleniach, edukacji i modelowych realizacjach. Tym numerem żegnamy się z tradycyjnym formatem biuletynu – kolejne ukażą się tylko w postaci elektronicznej. Niezmiennie zapraszamy na naszą stronę internetową aleje.org.pl, której przybyło ostatnio ciekawych funkcjonalności. Znajdziecie tam także zapowiedzi szkoleń, seminariów i innych wydarzeń.

JAK KORZYSTAĆ Z PROGRAMU ZADRZEWIENIOWEGO?

Aby program zadrzewieniowy był odpowiednio wykorzystany, rekomendacje w nim ujęte powinny być wdrożone do realizacji. Aby cel opracowania był osiągnięty, należy przygotować terminarz realizacji poszczególnych zadań zawartych w programie. Samo przygotowanie programu zadrzewieniowego jest połową sukcesu. Ponieważ stan drzew jest zmienny, niezbędny jest systematyczny monitoring, który umożliwi obserwację zmian zachodzących w zadrzewieniach. Dzięki systematycznym obserwacjom i uzupełnieniom dokumentu, pracownik urzędu lepiej pozna drzewa, za które odpowiada urząd gminy, oraz odpowiednio wcześniej będzie mógł reagować na powstające problemy.

CZYM JEST I DO CZEGO SŁUŻY GMINNY PROGRAM KSZTAŁTOWANIA ZADRZEWIENI?

Celem opracowania gminnego programu kształtowania zadrzewień (w skrócie „program zadrzewieniowy”) jest pomoc w planowym zarządzaniu zadrzewieniami. Kształtowanie atrakcyjnego dla ludzi i przyjaznego dla przyrody krajobrazu wymaga bowiem konsekwentnego planowania, o horyzoncie czasowym przekraczającym czas trwania kadencji urzędnika. Poprawne zarządzanie zadrzewieniami ma znaczący wpływ również na bezpieczeństwo w otoczeniu drzew, ponieważ systematyczny monitoring umożliwia eliminację osłabionych drzew.

Program zadrzewieniowy swoim zasięgiem obejmuje cały obszar gminy, w tym drogi wszystkich szczebli znajdujących się na jej terenie. Opracowanie może zawierać również zadrzewienia śródpolne lub założenia parkowe, jak też pojedyncze cenne drzewa.

Dokument zawiera zestaw najważniejszych informacji potrzebnych do podejmowania decyzji dotyczących istniejących zadrzewień liniowych oraz ich otoczenia, jak również tworzenia nowych alej i innych zadrzewień. Poza ogólnymi częściami opisującymi gminę i warunki lokalne, jak też częścią podsumowującą całość opracowania, dokument zawiera następujące elementy:

- **przegląd istniejących zadrzewień** – zazwyczaj jest to najbardziej obszerna część programu zadrzewieniowego. Przegląd zadrzewień jest wykonywany przy użyciu standardowego formularza. Szczegółowość formularza pozwala na jego szybkie wypełnienie przy jednoczesnej identyfikacji ewentualnych problemów związanych z danym zadrzewieniem. Formularz składa się

JAK TWORZYĆ PROGRAM ZADRZEWIENIOWY?

Do stworzenia programu zadrzewieniowego nie potrzebne są specjalistyczne narzędzia. Podstawowym warunkiem jest posiadanie ogólnej wiedzy na temat drzew i zadrzewień. Taką wiedzę może zdobyć każdy zainteresowany. Pomoże w tym fachowa literatura (np. publikacje przygotowane w ramach projektu Drogi dla Natury), udział w szkoleniach oraz konsultowanie opracowań z bardziej doświadczonymi osobami (na stronie aleje.org.pl znajduje się lista kontaktów do animatorów zadrzewieniowych, którzy już wykonywali takie opracowania).

z czterech części: część ogólna, część przyrodnicza identyfikująca gatunki cenne i chronione, część oceniającą stan zadrzewienia pozwalającą na identyfikację zagrożeń oraz część podsumowującą, która zawiera rekomendacje do dalszego działania.

- **wykaz miejsc do nowych nasadzeń** – zawiera opis oraz rekomendacje dotyczące tworzenia nowych zadrzewień w gminie. Ta część pomaga prawidłowo zaplanować i wykonać nowe nasadzenia. Miejsca do nasadzeń znajdujące się w tym wykazie są wcześniej analizowane pod względem dostępnego miejsca dla drzew przy zachowaniu wymogów bezpieczeństwa (np. odpowiedniej szerokości pasa drogowego), obecności infrastruktury podziemnej i nadziemnej, planowanych inwestycji (nie należy sadzić drzew przed rozpoczęciem dużych inwestycji liniowych mogących zniszczyć nowe nasadzenia) oraz lokalnego krajobrazu (ważne przy doborze gatunku oraz przewidywaniu dalszego rozwoju zadrzewienia w przestrzeni)
- **wykaz miejsc problematycznych oraz konfliktowych wraz z rekomendacjami** – odpowiednio wczesna identyfikacja konfliktów związanych z drzewami przy drogach jest szczególnie ważna w prawidłowym zarządzaniu zadrzewieniami. Problem zidentyfikowany we wczesnym stadium pozwala na szybką reakcję.
- **rekomendacje do istniejących dokumentów planistycznych np. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, planów miejscowych, planu urządzeniowo-rolnego, planów scalania gruntów** – odniesienie do istniejących dokumentów osadzi umiejscowić nowy dokument w lokalnych realiach co zwiększy szansę na wdrożenie nowego dokumentu do realizacji.

Dlaczego drzewa są ważne i potrzebne

Drzewa od zawsze fascynowały ludzi. Przypisywano im różne cechy, a nawet magiczną moc. Na ziemi rosną drzewa, które są starsze od egipskich piramid. Drzewa dawały schronienie oraz ciepło. Dzięki drzewom nasi przodkowie mogli podróżować i odkrywać nowe kontynenty pływając na drewnianych statkach. Można powiedzieć, że drzewa były bardzo ważnym elementem w rozwoju cywilizacji i prawdopodobnie obecny świat wyglądałby inaczej gdyby nie było drzew.

Na przestrzeni wieków, wraz ze wzrostem liczby ludzi, malała liczba drzew. Rozrastały się miasta, a lasy się kurczyły. Dzisiaj bezdyskusyjnym jest fakt, że liczba drzew na ziemi jest ściśle powiązana ze zmianami klimatu, które wszyscy bardzo wyraźnie dostrzegamy. Ale drzewa nie tylko współtworzą klimat. Szczególnie drzewa rosnące w miastach posiadają wiele cech, które pomagają nam funkcjonować w mniejszych lub większych betonowych zabudowaniach.

Duże drzewa rosnące w miastach są jednymi z najbardziej elementów w przestrzeni. Współtworzą tożsamość oraz charakter otoczenia w którym rosną. Otoczenie bez drzew jest ogólnie uważane jako nienaturalne. Dzięki wielu badaniom nad drzewami w miastach jesteśmy w stanie pokazać jak wiele pracy wykonują drzewa na naszą korzyść, a nawet jesteśmy w stanie wycenić tę pracę.

Powietrze

Drzewa pochłaniają zanieczyszczenia gazowe z powietrza (ozon, tlenki azotu, tlenki węgla, dwutlenki siarki i inne), przechwytyują zanieczyszczenia pyłowe, w tym metale ciężkie, pochłaniają dwutlenek węgla i uwalniają tlen, a także regulują temperaturę poprzez transpirację wody i ocenianie powierzchni ulic i budynków. Warto pamiętać, że duże drzewa usuwają 60–70 razy więcej zanieczyszczeń niż małe drzewa. Badania przeprowadzone w Chicago dowodzą, że w ciągu tylko jednego roku drzewa rosnące w tym mieście usunęły z powietrza aż 5 575 ton różnego rodzaju zanieczyszczeń. Wartość tej pracy została wyceniona na 9,2 mln dolarów.

Latem dojrzałe drzewo poprzez wyparowanie do atmosfery ponad 1800 litrów wody może obniżyć temperaturę w swoim otoczeniu nawet o 11 stopni, w porównaniu do terenów bez drzew.

Wyceniono, że w ciągu życia 50-letniego drzewa, produkuje ono tlen o wartości 30 tys. dolarów.

Spółeczeństwo

Obecność drzew wpływa pozytywnie nie tylko na zdrowie fizyczne człowieka, ma to też wielki wpływ na zaspokojenie potrzeb psychicznych. Wg badań to właśnie zieleń w postaci drzew jest elementem tworzącym idealne środowisko mieszkalne, obok takich cech jak spokój, brak ruchu pojazdów, obecność przyjaciół, mała skala zabudowy i czystość. Otoczenie przyrodnicze w miastach poprawia nastrój, zwiększa poczucie wartości, poprawia koncentrację, zwiększa poczucie bezpieczeństwa oraz wzmacnia stosunki międzyludzkie.

Obecność drzew wpływa także na zwiększenie bezpieczeństwa. Badania dowodzą, że w miejscach zaniedbanych, w których urządzono zieleń przy udziale mieszkańców, przestępczość zmniejszyła się nawet o 50%.

Opracowano na podstawie:

Kosmala, M. Po co ludziom drzewa, czyli o roli i znaczeniu drzew w życiu człowieka

Szczepanowska, H. B. 2007. Ekologiczne, społeczne i ekonomiczne korzyści z drzew na terenach zurbanizowanych. Człowiek i Środowisko, 31 (3–4), s. 5–26

Ile warte jest drzewo ?

Choć przyroda nie ma ceny, może mieć wartość. W miejscowości Evergreen w USA obliczono, że 100 posadzonych drzew w ciągu 40 lat życia przyniesie dochody w wysokości 225 tys. w postaci oszczędności zużycia prądu na klimatyzację, poprawy jakości powietrza i wody, wzrostu cen nieruchomości itd. Po odliczeniu kosztów zakładania i utrzymania zieleni, czysty zysk z obecności 100 drzew w ciągu 40 lat wyniesie ponad 140 tys. dolarów. Pamiętajmy jednak, że wiele korzyści płynących z drzew jest po prostu bezcenne.

fol. Piotr Gryśka

Przyroda

Można powiedzieć, że drzewa są najważniejszym elementem umożliwiającym zwierzętom życie w mieście. Zadrzewienia tworzą korytarze ekologiczne, którymi te organizmy mogą się przemieszczać. Badania potwierdzają, że w miejscach zadrzewionych występuje wiele gatunków ptaków oraz wiewiórki, natomiast na terenach pozbawionych roślinności dominują szczury i myszy. Dzięki obecności drzew w miastach zwiększa się bioróżnorodność, a obecność dzikich zwierząt w miastach jest wskaźnikiem zdrowego środowiska.

Woda

Drzewa pełnią szczególną rolę w gospodarce wodnej w miastach. Podczas deszczu liście oraz gałęzie gromadzą wodę, która częściowo jest zatrzymywana w koronie, a pozostała część wody przy pomocy korzeni jest powoli infiltrowana do gruntu. Dzięki temu woda jest magazynowana w okolicy drzewa, a wolniejszy spływ wody wpływa na zmniejszenie presji na kanalizację burzową. Według badań 100 dojrzałych drzew rocznie zatrzymuje około 450 tys. litrów wody opadowej. A to bezpośrednio przekłada się na zmniejszone wydatki na kanalizację burzową i zmniejszając ryzyko powodzi błyskawicznych.

Drzewa chronią nas przed powodzią i zwiększają dostępność wody w suchych okresach.

„Drzewa w otwartym krajobrazie – instrukcja obsługi” – ponad 500 przeszkolonych urzędników i drogowców

W każdej gminie z którą współpracujemy organizujemy dwudniowe szkolenie dla urzędników zajmujących się wydawaniem pozwoleń na wycinkę, zarządców dróg oraz zainteresowanych losem drzew mieszkańców. Szkolenia prowadzą doświadczeni szkoleniowcy, na bazie wydanych przez nas publikacji. Udział w szkoleniach jest bezpłatny.

Staramy się, by każde szkolenie zawierało część praktyczną – wraz z uczestnikami wychodzimy w teren i na podstawie opracowanych przez nas formularzy oceniamy stan drzewa oraz dokonujemy oględzin pod kątem występowania gatunków chronionych. Ze względu na część praktyczną szkolenia realizujemy w sezonach, gdy możliwe są oględziny pod względem przyrodniczym.

Dotychczas zrealizowaliśmy 24 szkolenia w których wzięło udział ponad 500 osób, większości urzędników i pracowników zarządców dróg. Wszyscy otrzymali od nas materiały szkoleniowe w postaci naszych książek – mamy nadzieję, że będą do nich często zaglądać i korzystać podczas codziennej pracy.

Cały czas dążymy do udoskonalenia prowadzonych przez nas szkoleń, w tym celu dokonujemy ich ewaluacji. Wszystkie opinie uczestników szkoleń są dla nas bardzo cenne. Zdecydowana więk-

Dr Marcin Kadej pokazuje uczestnikom szkolenia jak poznać, czy w drzewie żyją chronione owady

szość uczestników szkoleń uznała udział w szkoleniu za przydatny w codziennej pracy. Za najciekawsze uznano tematy związane z wizualną metodą oceny stanu drzewa oraz właściwą pielęgnacją starych drzew, uczestnicy uważali też że zwłaszcza tym tematom należy poświęcić więcej czasu na kolejnych szkoleniach.

Wszystkie opinie uczestników szkoleń są dla nas bardzo cenne, szczególnie te krytyczne.

Szkolenia w miarę wolnych miejsc są dostępne dla wszystkich zainteresowanych – serdecznie na nie zapraszamy! Informacje o nadchodzących terminach szkoleń moż- na znaleźć na witrynie aleje.org.pl.

Sadzenie, pielęgnacja, ekspertyzy – jak dbać o drzewa?

Co zrobić w sytuacji kiedy nie jesteśmy pewni co do stanu cennego drzewa i nie jesteśmy pewni czy konieczna jest wycinka. Wycięć na wszelki wypadek? Zdecydowanie nie! W trudnych sytuacjach z pomocą przychodzą nam fachowcy. Jeśli chcemy uratować drzewo przed wycinką i potrzebujemy się upewnić, że drzewo jest bezpieczne należy się zwrócić o pomoc do fachowca. Poprawnie wykonana ekspertyza nie raz pewnie nas zaskoczy. Jeśli korzystalibyśmy z ekspertyz częściej, z pewnością uniknęlibyśmy wycięcia wielu cennych drzew, które usunięto „na wszelki wypadek”

Sadzenie drzewa jest bardzo proste – wystarczy sadzić „zielonym do góry”. To nie do końca jest prawda. Sadząc np. dębową aleję w 2013 roku musimy sobie zdawać sprawę z tego, że drzewa które sadzimy prawdopodobnie będą w tym samym miejscu rosły w roku 2213. Przez ten czas tą aleją przejadą może nawet miliony. A to jak te drzewa będą wyglądały za 200 lat zależy właśnie od sadzenia. Musimy się upewnić, że drzewa które sadzimy mają prawidłowo uformowaną koronę oraz odpowiednio ukształtowany

system korzeniowy. Po sadzeniu, drzewa trzeba odpowiednio zabezpieczyć przez zniszczeniem oraz dobrze przymocować palikami aby rosło pionowo. Pamiętajmy też o tym, że częstą przyczyną zamierania młodych drzewek jest sadzenie ich o kilka cm za głęboko.

Jak zapewnić bezpieczeństwo w otoczeniu drzew? Przede wszystkim musimy odpowiednio się opiekować drzewami. Drzewa przy drogach lub w innych miejscach często uczęszczanych wymagają stałego monitoringu, a w pewnych przypadkach interwencji człowieka. Jeśli drzewo od momentu posadzenia będzie regularnie pielęgnowane, zbędne będą cięcia konarów, zmniejszanie powierzchni korony czy inne mocno inwazyjne zabiegi. Obejdziemy się bez podnośnika, z piłką ręczną w dłoni, a rozłamanie pni czy upadek dużego konaru będzie tylko wspomnieniem. Dodatkowo pieniądze przeznaczone na utrzymanie danego drzewa w przeciągu kilkudziesięciu lat prawdopodobnie się zmniejszą. Trzeba pamiętać, że cięcia dewastacyjne (obecnie często obserwowane) są niedopuszczalne, ponieważ nie tylko niszczą drzewa ale też

Dr Marzena Suchocka bada drzewo rezystografem.

zwiększają ryzyko zaważenia drzewa lub jego części.

Program Drogi dla Natury wychodzi tym problemom naprzeciw. W ramach realizacji projektu w gminach wiodących wykonując 10 ekspertyz pokażemy jak ważna jest opinia eksperta w podjęciu decyzji o wycięciu drzewa, sadząc 70 drzew pokażemy jak powinno się prawidłowo sadzić drzewa oraz wykonamy pielęgnację 10 drzew przy użyciu metod jak najmniej inwazyjnych, poprawiających stan drzewa, a nie pomagających jemu umrzeć.

Dzieci lubią drzewa, drzewa lubią dzieci

Jak rozróżnić grab od buka, świerk od jodły czy dąb szypułkowy od bezszypułkowego? – dla uczniów z Gaworzyc to żaden problem.

W gminach z którymi współpracujemy przeprowadzamy zajęcia edukacyjne z dziećmi. Zajęcia mają różną formę i tematykę, zawsze tematem przewodnim są drzewa. W lecie 2013 roku w dwóch małopolskich gminach we współpracy z Fundacją Aeris Futuro przeprowadziliśmy zajęcia edukacyjne z uczestnikami półkolonii. Dzieci dowiedziały się dlaczego drzewa

w otwartym krajobrazie są ważne i potrzebne, dowiedziały się także czym zajmuje się architekt krajobrazu. W drugiej części zajęć, pod okiem architektów krajobrazu miały okazję same zaprojektować zagospodarowanie terenu wokół ośrodka kultury. Podczas zajęć w gminie Susz (woj. warmińsko-mazurskie) dzieci

dowiedziały jaką rolę pełnią zadrzewienia przydrożne i dlaczego należy je chronić. Zajęcia te były prowadzone przez przyrodnika, który przedstawił dzieciom całe bogactwo przyrody związane z alejami. W gminie Gaworzycy dzieci uczyły się rozpoznawać różne

gatunki drzew na podstawie zabranych przez prowadzącego liści, szyszek i owoców. Miały także okazję zobaczyć z bliska różne owady żyjące w starych drzewach, w tym objętą szczególną ochroną pachnicę dębową.

Czym zajmuje się architekt krajobrazu i jak planować przestrzeń w której żyjemy? – tego na zajęciach dowiedziały się dzieci z Bukowna

Nasze wydawnictwa

Opracowane i wydane przez nas książki stanowią podstawę szkoleń prowadzonych w gminach, o których piszemy na sąsiedniej stronie. Ich autorami są specjaliści: przyrodnicy, architekci krajobrazu, dendrologi, arborysty – osoby, które od lat zajmują się zawodowo drzewami oraz organizmami z nimi związanymi. Książki dostępne są do pobrania bezpłatnie ze strony www.aleje.org.pl.

Aleje – skarbnie przyrody to pierwsza w Polsce publikacja opisująca bogactwo przyrodnicze związane ze starymi drzewami

w otwartym krajobrazie. Omówiono w niej najważniejsze gatunki owadów, ssaków, ptaków, porostów związanych ze starymi drzewami. Osobny rozdział poświęcono nietoperzom, dla których zadrzewienia liniowe są niezbędne dla nawigacji w otwartym terenie. W obszernym rozdziale wyjaśniono wiele zawiłości prawnych związanych z procedurami udzielania pozwoleń na wycinkę drzew oraz możliwościom zaangażowania się osób prywatnych i organizacji społecznych w ten proces. **Aleje – podręcznik użytkownika** to książka dla wszystkich, którzy zawodowo mają do czynienia z zadrzewieniami. Omawiamy w niej podstawowe zagadnienia związane z planowaniem i utrzymaniem zadrzewień, zasady właściwej pielęgnacji drzew, sposoby ochrony drzew w procesie inwestycyjnym. Przedstawiamy także metodykę oceny podstawowej diagnostyki stanu drzewa, która pozwala osobom nie posiadającym specjalistycznego wykształcenia określić czy pozostające pod ich opieką drzewa nie stwarzają zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego.

Gdzie możesz nas jeszcze spotkać?

W każdym województwie w którym realizujemy program Drogi dla Natury organizujemy regionalne seminarium – staramy się nadać mu jak najwyższą rangę, by pokazać w jaki sposób można chronić zadrzewienia przydrożne. Na seminaria zapraszamy przedstawicieli instytucji zajmujących się ochroną przyrody i ochrona zabytków, zarządców dróg wszystkich szczebli, przedstawicieli organizacji społecznych oraz miłośników drzew. Na seminariach przedstawiamy nasze doświadczenia w ochronie drzew i zachęcamy do planowego zarządzania drzewostanem, bo tylko w ten sposób możemy zachować drzewa w naszym krajobrazie.

Ty też możesz zaangażować się i ochronić drzewa

Stwórzmy mapę polskich alej
Na stronie aleje.org.pl
powstaje pierwsza mapa
z alejami, możesz tam
zgłosić aleje ze swojej
okolicy.

Chcesz ochronić drzewa przed wycinką?

Pomożemy Ci! Skontaktuj się z naszym punktem konsultacyjnym – Magda Berezowska-Niedźwiedz doradzi Ci, co możesz zrobić.

Rusza nasz newsletter

Jeśli chcesz być na bieżąco, dostawać informacje o nadchodzących wydarzeniach, kursach oraz informacje na temat ochrony drzew, zapisz się do naszego newslettera na stronie www.aleje.org.pl

Posadźmy razem!
Jeśli prowadzisz firmę i chciałbyś posadzić aleje wraz ze swoimi pracownikami – napisz do nas!

Czy **pomożesz** przywrócić piękne aleje w polskim krajobrazie?

Przelewając dowolną kwotę na konto nr: **72 1500 1155 1211 5007 7242 0000** z dopiskiem: „**Drogi dla Natury**”, wspierasz ogólnopolskie działania na rzecz alej. Z Twoją pomocą możemy więcej!

aleje.org.pl

Lider programu:

Fundacja EkoRozwoju

www.fer.org.pl

ul. Św. Wincentego 25a

50-252 Wrocław

tel./faks 71 343 08 49

Zapraszamy do kontaktu:
przyjaciele@aleje.org.pl

Nakład: 1000 egzemplarzy
Półrocznik wydawany przez Fundację EkoRozwoju od 2010 roku.

Redakcja:
Anna Szmigielska-Franz / a.franz@fer.org.pl,
Piotr Tyszkowski-Chmielowiec / tyszko@fer.org.pl,
Kamil Witkoś / k.witkos@fer.org.pl
Małgorzata Sawicka-Kurman / biuro@fer.org.pl

Opracowanie graficzne i skład:
Bartłomiej Bogacz / kontakt@bart-studio.com.pl

Fotografie, o ile nie podpisane inaczej, pochodzą z archiwum programu Drogi dla Natury.

Partnerzy:

Fundacja Ekologiczna
„Zielona Akcja”

www.zielonaakcja.pl

ul. Orła Białego 2, 59-220 Legnica

tel. 76 723 81 01

e-mail: biuro@zielonaakcja.pl

Fundacja Zielone Płuca Polski

www.fzpp.pl

ul. Dojlidy Fabryczne 23

15-554 Białystok

tel./faks 85 741 21 05

e-mail: fzpp@fzpp.pl

Stowarzyszenie
Eko-Inicjatywa

www.ekokwizdzy.pl

ul. Miłosna 1, 82-500 Kwidzyn

tel./faks 55 261 22 16

e-mail: sekretariat@ekokwizdzy.pl

Fundacja
AERIS futuro

www.aeris.eko.org.pl

ul. Krowoderska 11/8, 31-141 Kraków

tel. 12 430 08 22

e-mail: biuro@aerisfuturo.pl

Federacja Zielonych
GAJA

www.gajanet.pl

ul. 5 Lipca 45, 70-374 Szczecin

tel./faks 91 489 42 32

e-mail: fzbiuro@gajanet.pl

UNITIS
VIRIBUS

Towarzystwo Przyjaciół Słońska
„Unitis Viribus”

www.tps-unitisviribus.org.pl

ul. Puskina 44, 66-436 Słonek

tel. 95 757 24 45

e-mail: tps@tps-unitisviribus.org.pl

Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej